

Mira Turpeinen

20.12.2019

VN/13373/2019
VN/13373/2019-OM-2

SMDno2019-1029

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan täsmennyksiä Poliisihallituksen ja suojelupoliisin ilmoitusvelvollisuuteen sisäministeriölle. Lisäksi ehdotetaan poliisilaitosten päälliköiden nimittämistoimivallan siirtämistä kokonaisuudessa Poliisihallitukselle.

Poliisihallituksen ja suojelupoliisin ilmoitusvelvollisuus

Esitysluonnoksessa poliisin hallinnosta annetun lain 4 a §:n 1 momenttia täsmennetään siten, että poliisiylijohtajan ja suojelupoliisin päällikön on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava sisäministerille sekä sisäministeriön kansliapäällikölle ja asianomaista toimialaa ohjaavan osaston tai yksikön päällikölle yhteiskunnallisesti merkittävistä toimialaa koskevista asioista. Tämän lisäksi lain 4 a §:n 2 momentissa todetaan, että poliisiylijohtajan ja suojelupoliisin päällikön tulee pitää sisäministeriötä tietoisena Poliisihallituksen ja suojelupoliisin toimialaa koskevista asioista.

Poliisin hallinnosta annetun lain 4 a §:n 1 momenttia on ensinnäkin täsmennetty esityksessä sen osalta, kenelle kaikille tieto tulisi toimittaa sisäministeriössä. Sisäministerin lisäksi tietojen saantiin ovat oikeutettuja sisäministeriön kansliapäällikkö ja asianomaista toimialaa ohjaava osaston tai yksikön päällikkö. Sisäministeriö on sinänsä asianmukaisesti kiinnittänyt huomiota perustuslakivaliokunnan käytäntöön, jonka mukaan tietojen saantiin oikeutetut tulee eritellä (PeVL 59/2010 vp, s. 4). Tämän lisäksi pykälässä on eritelty, keitä viranomaisia veloitetaan antamaan tietoja. Esitysluonnoksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että 1 momentissa mainittujen viranomaisten sijaisten lisäksi tiedon voisi vastaanottaa sisäministeriössä myös siihen erikseen määrätty henkilö kuten valmiuspäivystäjä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen perustelut näyttävät eroavan lain 4 a §:n 1 momentista, jossa on tyhjentävästi säännelty ne henkilöt, joille tiedot on ilmoitettava.

Esitysluonnoksessa lain 4 a §:n 1 momentissa säädetään, että poliisiylijohtajalla ja suojelupoliisin päälliköllä on ilmoitusvelvollisuus yhteiskunnallisesti merkittävistä toimialaa koskevista asioista myös salassapitosäännösten estämättä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Mira Turpeinen

20.12.2019

VN/13373/2019

VN/13373/2019-OM-2

tarkoituksen kannalta (PeVL 7/2019 vp, s. 6-7). Silloinkin kun tietojen ilmoitusvelvollisuus on sidottu välttämättömyyteen, ehdotettu tiedonsaantioikeus ei voi olla liian väljä ja yksilöimätön vaan siinä on eriteltävä tarkemmin tietojen saantiin oikeutetut sekä se, mitä ja ketä koskevia tietoja tiedonsaantioikeus koskee (PeVL 59/2010 vp, s. 4).

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lain 4 a §:n 1 momentin ilmoitusvelvollisuus jää muotoilultaan varsin väljäksi. Edellä mainitun säännöksen mukaan tiedot on ilmoitettava yhteiskunnallisesti merkittävistä toimialaa koskevista asioista, mutta itse säännöksessä ei ollenkaan mainita, minkä tarkoituksen vuoksi tietojen luovuttaminen on välttämätöntä. Jonkin verran enemmän asiaa avataan esitysluonnoksen perusteluissa, joissa todetaan muun muassa, että tietojen antaminen olisi oltava välttämätöntä ajantasaisen ja riittävän kuvan antamiseksi yhteiskunnallisesti merkittävästä toimialaa koskevasta asiasta, jolla on vaikutusta ministeriön tehtävien hoitamiseen. Lisäksi annetaan muutamia esimerkkejä tilanteista, jotka voisivat olla yhteiskunnallisesti merkittäviä toimialaa koskevia asioita. Säännöstä tulisi tässä suhteessa täsmentää siten, että tietojen välttämättömyys jonkin tarkoituksen kannalta ilmenisi laista. Tätä korostaa etenkin se, että perustuslakivaliokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan myös tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 14/2018 vp, s. 5). Esitysluonnoksen perusteluissa todetaankin, että tietojen luovuttaminen 1 momentin mukaan salassapitosäännösten estämättä saattaisi poikkeuksellisesti koskea myös yksityiskohtaisia esitutkintatietoja tai henkilötietoja, kuten henkilön nimeä. Sisäministeriö on aiheellisesti ottanut huomioon perusteluissaan, että arkaluonteisten tietojen, kuten esitutkintatietojen, luovuttaminen tulee olla välttämätöntä ministeriön tehtävien hoitamisen kannalta eikä tietojen luovuttaminen saa vaarantaa esitutkintaviranomaisten toimintaa. Perustuslakivaliokunta onkin painottanut toistuvasti, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että tietoihin oikeutettu viranomaisen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta (PeVL 7/2019 vp, s.7). Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että sääntelyn täsmentäminen on tarpeellista etenkin, kun viranomaisten ilmoitusvelvollisuus voi sisältää myös arkaluonteisia tietoja.

Lopuksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota lain 4 a §:n 1 momentin osalta siihen, että esitysluonnoksesta ei ilmene, mikä on ehdotetun lain 4 a §:n 1 ja 2 momentin suhde toisiinsa. Voimassa olevan lain 4 a §:n 2 momentissa mainitaan, että poliisiylijohtaja pitää sisäministeriön tietoisena Poliisihallitusta koskevista asioista ja suojelupoliisin päällikkö pitää sisäministeriön tietoisena suojelupoliisia koskevista asioista. Esitysluonnoksessa 4 a §:n 2 momentin soveltamisalaa on laajennettu koskemaan molemmissa tapauksissa *toimialaa* koskevia asioita, milloin on epäselvää, miltä osin säännöksen 2 momentti eroaa 4 a §:n 1 momentissa säädetyistä ilmoitusvelvollisuudesta. Tämän lisäksi poliisin hallinnosta annetun lain 10 §:n 3 momentissa säädetään suojelupoliisin ilmoitusvelvollisuudesta sellaisesta suunnittelemaasta hallinnon sisäisestä ratkaisusta tai olosuhteiden muutoksesta, jolla voi olla laatunsa tai laajuutensa vuoksi merkittävää vaikutusta sisäministeriön hyväksymien suojelupoliisin tulostavoitteiden ja toimintalinjojen toteutumiseen. Nyt ehdotettavaa sääntelyä olisi hyvä selkeyttää, jotta laista tai sen perusteluista kävisi ilmi eri ilmoitusvelvollisuuksien

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	s-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	e-post, internet
Postal Address	Office	Telephone	Fax	e-mail, internet
Oikeusministeriö	Eteläesplanadi 10	0295 16001	(09) 160 67730	oikeusministerio@om.fi
PL 25	00023 Helsinki	Internat. +358 295 16001	Internat. +358 9 160 67730	www.oikeusministerio.fi
FI-00023 Helsinki	Finland			
Finland				

Mira Turpeinen

20.12.2019

VN/13373/2019

VN/13373/2019-OM-2

keskinäinen suhde ja sääntelyssä tulisi pyrkiä välttämään päällekkäisyyttä. Yleisemminkin oikeusministeriö ehdottaa, että säännöksen 4 a §:n 2 momentin ”pitää tietoisena” sanamuotoa muotoiltaisiin siten, että siitä kävisi selkeämmin ilmi velvollisuus antaa tietoja sekä samalla täsmennetään, mitä toimialaa koskevilla tiedoilla tarkoitetaan.

Esitysluonnoksessa lain 4 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi kokonaan uudet 3 ja 4 momentit. Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan Poliisihallituksen ja suojelupoliisin on ilmoittaessaan valtioneuvoston tilannekeskukselle valtioneuvoston tilannekeskuksesta annetun lain (300/2017) 2 §:ssä tarkoitettua turvallisuustapahtumasta ilmoitettava vastaavat tiedot sisäministeriölle. Ehdotetussa uudessa 4 momentissa täsmennetään, että 3 momentissa mainitut tiedot on annettava salassapitosäännösten estämättä siten kuin valtioneuvoston tilannekeskuksesta annetun lain 3 §:ssä säädetään. Valtioneuvoston tilannekeskuksesta annetun lain 4 §:ssä täsmennetään, milloin valtioneuvoston tilannekeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä antaa tietoja muille viranomaisille. Lain 4 §:ssä erikseen mainitaan, että edellä mainitut tiedot voidaan antaa tasavallan presidentille, valtioneuvostolle ja toimivaltaisalle viranomaiselle, jos ne ovat välttämättömiä joko turvallisuustilanteen edellyttämän päätöksenteon tueksi tai välittömän ja vakavan yleistä turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi. Oikeusministeriö kehottaa kiinnittämään huomiota, miten Poliisihallitusta ja suojelupoliisia koskevaa automaattista tietojen ilmoitusvelvollisuutta on arvioitava suhteessa valtioneuvoston tilannekeskuksesta annetun lain 4 §:ssä erikseen säänneltyyn valtioneuvoston tilannekeskuksen oikeuteen antaa tietoja valtioneuvostolle sekä muihin poliisin hallinnosta annetussa laissa säädettyihin Poliisihallituksen ja suojelupoliisin velvollisuuksiin ilmoittaa tietoja sisäministeriölle.

Poliisilaitoksen päälliköiden nimittämistoimivalta

Voimassa olevan lain 14 §:n 2 momentin mukaan poliisilaitoksen päällikön nimittää sisäministeriö kuultuaan poliisiylijohtajaa. Poliisin hallinnosta annetun asetuksen 22 §:n 2 momentin mukaan poliisilaitoksen päällikön nimittää määräaikaiseen virkasuhteeseen enintään vuodeksi Poliisihallitus ja yli vuodeksi sisäministeriö. Luonnosesityksessä ehdotetaan, että jatkossa poliisilaitoksen päällikön nimittää Poliisihallitus. Luonnosesityksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että poliisihallinnon korkeimpien virkamiesten nimittämistoimivaltaa voidaan myös pitää sellaisen merkityksen omaavina asioina, joista Poliisihallituksen tulisi informoida sisäministeriötä ennen nimityspäätöksen ratkaisemista, vaikka tästä ei nimenomaan erikseen säädettäisi. Mikäli sisäministeriötä tulee informoida ennen nimityspäätöksen ratkaisemista, nyt ehdotettavaa säännöstä olisi täsmennettävä tältä osin, jotta säännöksen sisältö ilmenee tarkemmin laista.

Yksikönpäällikkö

Niklas Wilhelmsson

Lainsäädäntöneuvos

Mira Turpeinen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Mira Turpeinen

20.12.2019

VN/13373/2019

VN/13373/2019-OM-2

Jakelu SM Sisäministeriö
SM Poliisiosasto Lainsäädäntöyksikkö

Tiedoksi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

**Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document**

Asia / Sak / Case:

VN/13373/2019

VN; Lausuntopyyntö; Hallituksen esitysluonnos poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/13373/2019-OM-2

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Turpeinen Mira 912162323	2019-12-20T11:00:52	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Wilhelmsson Niklas 91213809X	2019-12-20T11:04:46	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

abd8d66b17e92dd46d8c912df8a73f66